

en 's nachts in licht; het eerste wat men er zag, waren gewapende SS'ers en gevangenen in gestreepte pakken, allen mannen. Wie meer van de omgeving tot zich liet doordringen, kon, althans van eind september '42 af (dat gold dus niet voor de inzittenden van de eerste 19 transporten die in Auschwitz aankwamen: bijna vijftienduizend gedeporteerden) op enkele kilometers afstand vlammen zien (en overdag rookwolken) en rook nu duidelijk een lucht als van verbrand vlees¹ – waarnemingen waaraan men geen enkele zinnige conclusie kon verbinden. Soms had men die vreemde lucht al eerder geroken, vanaf een kwartier voor aankomst in Auschwitz; er was dan wel gedacht dat dat kwam doordat er hoogovens of vuilverbrandings-installaties in de omgeving in werking waren of dat er (in de zomer) bosbranden woedden.

Wij nemen aan dat de meesten van de uit Nederland gedeporteerden enerzijds opgelucht waren dat zij eindelijk konden uitstappen en anderzijds van bange voorgevoelens vervuld – gevoelens die uiteraard het sterkst waren bij die transporten waaruit in Kosel de meeste mannen en jongens verdwenen waren. Veel tijd om na te denken had men overigens in Auschwitz bij het uitstappen niet, het '*schneller, schneller, los, los!*' was niet van de lucht.

Aanvankelijk, d.w.z. in de zomer en herfst van '42, ging het bij die aankomst op het goederenstation ruw toe: de leiding was er in handen van 'gewone' SS-officieren van het z.g. *Stammlager* van het Auschwitz-complex, die meenden dat extra-intimidatie nodig was; aan een pas uit Drancy aangekomen gedeporteerde, een Duitse emigrant, Heinrich Dallmann, viel een dikke SS-officier op (dat was *SS-Hauptscharführer* Schwarzhuber, de *Schutzhaftlagerführer* van Auschwitz I) 'die boven op een paard zat en ons toebrulde: 'Joden, jullie zijn allemaal verloren', en toen hij de vrouwen opmerkte: 'Vannacht wil ik nog met een mooie Jodin slapen' – hij was hardstikke dronken.'² Schwarzhuber en zijn ondergeschikten waren het die in die tijd de 'selecties' uitvoerden, d.w.z. op het perron bepaalden, wie wèl, wie niet naar de gaskamers moesten worden afgevoerd – later, d.w.z. van maart-april '43 af (maar toen begon in Westerbork de tijd van de Sobibor-transporten), werden die selecties toevertrouwd aan de SS-artsen van Auschwitz en Birkenau die om de beurt bij de aankomst van de transporten dienst deden. Deze wijziging was het werk van de hoogste SS-arts van het Auschwitz-complex,

¹ De lijken van de vergaste personen werden in Birkenau aanvankelijk begraven, het verbranden van lijken in de openlucht begon op 20 september '42. ² 'Verslag van mededelingen van H. Dallmann' (z.d.), p. 3 (GC).